

Психофізіологічний стан спортсмена є складовою частиною загального функціонального стану організму. Психофізіологічний стан об'єднує, з одного боку, психічні реакції, які виникають у спортсмена в умовах тренувальної та змагальної діяльності, з іншого – стан фізіологічних систем, які забезпечують виконання спортивної діяльності. Вивчення структури спортивної діяльності складно координаційних видів спорту, спортивних ігор та єдиноборств указує на наявність регуляторних систем організму, відповідальних за функціональну та координаційну сторони підготовленості спортсмена високої кваліфікації, серед яких виявляються психомоторні та когнітивні компоненти

Список використаних джерел

1. Коробейніков Г. Особливості психічного та психофізіологічного стану у спортсменів високої кваліфікації / Г. Коробейніков, О. Дуднік // Вісн. Білоцерківського держ. ун-ту. – Біла Церква, 2007. – Вип. 47. – С. 30–34
2. Коробейніков Г. В. Функціональна організація психофізіологічних станів людини в залежності від рівня адаптованості до напруженої м'язової діяльності / Г. В. Коробейніков, О. К. Дуднік // Медична інформатика та інженерія. – 2008. – № 1. – С. 92–98.
3. Шамич О. М., Костенко М. П. Організація та регулювання як функції управління у професійній діяльності тренера-викладача фізичного виховання та спортивного педагога // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". — 2023. — №2. <https://doi.org/10.25313/2520-2057-2023-2-8588>
4. Шамич О.М. Поняття та структура природного права людини на охорону здоров'я / О. М. Шамич // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: [зб. наук. пр.]. –К., –2014. – № 11. – С. 75-92. <https://ap.uu.edu.ua/article/23>

УДК 796.015.12

Клименко Тарас Андрійович,

*старший викладач кафедри фізичного виховання і спорту
Київського національного університету будівництва і архітектури;*

Соколюк Володимир Петрович,

*здобувач першого бакалаврського рівня, групи ФВС-22
Київського національного університету будівництва і архітектури*

РОЛЬ ТА МІСЦЕ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ІНВАСПОРТУ УКРАЇНИ

Національний комітет спорту інвалідів України — національний паралімпійський комітет України, який представляє державу у міжнародному паралімпійському та дефлімпійському русі.

Паралімпійський рух в Україні почав розвиватись у 1989 році, коли в країні було створено перші фізкультурно-спортивні та оздоровчі клуби для людей з інвалідністю. Пізніше на їх основі сформувались 4 національні федерації спорту людей із вадами опорно-рухового апарату, вадами зору, слуху та інтелекту.

1992 року шляхом об'єднання цих федерацій утворився Національний комітет спорту інвалідів України. Національний комітет спортсменів з

інвалідністю України представляє Україну у міжнародному паралімпійському та дефлімпійському русі і виконує функції Національного паралімпійського комітету. У 1993 році створено Український центр з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт» та 27 регіональних центрів «Інваспорт».

В Україні діють 27 регіональних центрів «Інваспорт», 109 їх відділень в обласних, міських центрах, 174 фізкультурно-спортивних та оздоровчих клубів для осіб з інвалідністю, 27 дитячо-юнацьких спортивних шкіл для дітей з інвалідністю. Щорічно в Україні проводяться понад 250 чемпіонатів, першостей та кубків з 19 видів спорту серед осіб з інвалідністю з ураженнями зору, слуху, опорно-рухового апарату та інтелекту.

Вперше українські паралімпійці взяли участь у Паралімпіаді в Атланті, США, виборовши 1 золоту, 4 срібні та 2 бронзові медалі. На Паралімпіаді у Пекіні, Китай, українські спортсмени здобули 74 медалі: 24 золоті, 18 срібних та 32 бронзових. На зимових Паралімпійських іграх у Ванкувері українці вибороли 5 золотих, 8 срібних та 6 бронзових медалей, посівши у загальному медальному заліку 4 місце.

З метою розвитку фізичної культури і спорту інвалідів та їх фізкультурно-спортивної реабілітації зазначеним нормативно-правовим актом, було передбачено реалізацію заходів щодо вдосконалення функціонування системи закладів фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт», визначено механізм їх взаємодії з місцевими органами влади, а також створення нових міських центрів з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт» з урахуванням потреб та можливостей регіону.

В Україні створено та ефективно функціонує система закладів фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт». За умов сьогодення до системи закладів фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт» входять: 25 регіональних центрів з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт»; 3 міських центра з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт»; 2 районних центра з фізичної культури і спорту інвалідів «Інваспорт»; 106 клубів фізкультурно-оздоровчої та спортивної спрямованості для людей з інвалідністю; 24 дитячо-юнацькі спортивні школи для інвалідів; 2 спеціалізовані дитячо-юнацькі школи для інвалідів паралімпійського та дефлімпійського резерву.

Разом з цим, відкрито 7 відділень з видів спорту для інвалідів у дитячо-юнацьких спортивних школах, в яких діти з інвалідністю мають змогу займатись фізичною культурою і спортом разом зі здоровими однолітками. З метою сприяння розвитку фізичної культури і спорту серед осіб з інвалідністю, їх всебічної реабілітації у суспільстві та формуванні здорового способу життя в Україні утворено та функціонують 4 Всеукраїнські федерації інвалідів з нозологій, а саме: Українська федерація спорту інвалідів з ураженнями опорно-рухового апарату; Спортивна федерація глухих України; Спортивна федерація

незрячих України; Українська спортивна федерація інвалідів з вадами розумового і фізичного розвитку Фізкультурно-спортивну та реабілітаційну роботу в дитячо-юнацьких спортивних школах для інвалідів усіх типів здійснюють 462 тренери-викладачі, з яких 179 штатних. За умов децентралізації в Україні основним завданням є збереження та розвиток мережі дитячо-юнацьких спортивних шкіл для інвалідів та кількості їх вихованців. Двадцять чотири роки поспіль Укрцентр «Інваспорт» спільно з Національним комітетом спорту інвалідів України, Міністерством молоді та спорту України та Міністерством соціальної політики

України організовує та проводить Всеукраїнську спартакіаду «Повір у себе» серед дітей з інвалідністю. У фінальних змаганнях Всеукраїнської Спартакіади «Повір у себе» взяло участь 833 дитини з інвалідністю із 14 видів спорту, з яких: з вадами слуху - 450 осіб, з вадами зору - 99 осіб, з ураженнями опорно-рухового апарату - 211 осіб, з вадами розумового і фізичного розвитку - 73 особи. До змагань Спартакіади було залучено до 10 тисяч дітей з інвалідністю. Укрцентр «Інваспорт» забезпечує діяльність штатної команди національних збірних команд

України з видів спорту осіб з інвалідністю, кількість штатних одиниць якої станом на 01.01.2018 року склала 616 осіб (494 - спортсменів-інструкторів, 10 спортсменів-лідерів та 112 - тренерів) та фактично складається із 622 спортсменів-інструкторів та 165 тренерів. Склад національної збірної команди України з видів спорту інвалідів включає національні збірні команди України з 22 видів спорту для спортсменів-інвалідів з вадами слуху, 13 видів спорту - спортсмени з вадами зору, 24 видів спорту - спортсмени з ураженнями опорно-рухового апарату, 3 видів спорту - спортсмени з вадами розумового і фізичного розвитку.

Україна фінішувала на 7 позиції загального медального заліку на цьогорічній Паралімпіаді в Парижі, у порівнянні з 22 місцем на Олімпіаді. І це далеко не найкращий результат нашої пара збірної — у Ріо-де-Жанейро українські параспортсмени завоювали 3 місце

І хоча це перша Паралімпіада з початку повномасштабного вторгнення (сподіваємося й остання), це не завадило українцям показати неймовірні результати). У Парижі українські параспортсмени завоювали 82 медалі, 22 золоті, 28 срібні, і 32 бронзові. Більше всього Україна здобула медалей в плаванні, аж 40.

Олімпійський і паралімпійський спорт — це дуже складно. Але в олімпійський спорт йде більше вкладень в усьому світі, йому приділяють більше уваги, і паралімпійський спорт ще не є основним напрямком для більшості країн. Крім того, в середині України теж менша конкуренція в паралімпійському спорті.

Звичайним олімпійцям треба пройти більш складний відбір, щоб пройти на ігри. У паралімпійців звісно теж дуже складний шлях і не всім вдається потрапити на ігри, але зробити це можна набагато швидше.

Але звісно не можна списувати все на меншу конкуренцію. Ключову роль грає підготовка — децентралізована, сучасна, і звісно доступна. Ефективність системи "Інваспорт" заключається у децентралізованості. Центри знаходяться не в одному місті, а розкидані по регіонам. Відповідні установи працюють в усіх обласних центрах України. Після початку війни деякі центри мали евакуюватися, зокрема це заклади з Луганська, Донецька та Херсона. Зараз діє 25 закладів "Інваспорт". За підтримки "Інваспорту" здійснюються спортивні збори, орендуються відповідні місця для тренувань, наприклад басейни, оплачуються збори за кордоном.

Крім того, підготовка спортсменів починається ще з дитинства — майже при всіх закладах "Інваспорт" функціонують дитячо-юнацькі школи. І хоча через війну частина закладів втратили частину майна, спортсмени з цих регіонів продовжують тренуватися на базі інших закладів "Інваспорт" чи закордоном і приносять Україні нові перемоги. Так, на цих Паралімпійських іграх у Парижі 14 спортсменів з Маріуполя, Слов'янська, Бахмута та Соледара завоювали 22 медалі: 5 золотих, 9 срібних та 8 бронзових.

Список використаних джерел

1. У чому секрет успіху українських паралімпійців? <https://texty.org.ua/fragments/113441/u-chomu-sekret-uspihu-ukravinskyh-paralimpijiv/>
2. Сердюк Л.З., Шамич О.М. Психологічні основи самореалізації особистості Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – 2016. – Том. V: Психофізіологія. Психологія праці. Експериментальна психологія. – Випуск 16. – С.150-157. <http://appsychology.org.ua/data/jrn/v5/i16/19.pdf>
3. Шамич О.М. Психологічні основи самореалізації паралімпійців : [монографія] / О.М. Шамич. – К. : Талком, 2019. – 309 с.
4. Шамич, О. ., Озерова , О. ., & Андріянова, В. (2025). Самореалізація людей з інвалідністю в спортивній діяльності. *Вісник Національного університету оборони України*, 83(1), 170–177. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2025-83-1-170-177>
5. Шамич О.М. Поняття та структура природного права людини на охорону здоров'я / О. М. Шамич // Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: [зб. наук. пр.]. –К., –2014. – № 11. – С. 75-92. <https://ap.uu.edu.ua/article/23>
6. Шамич О.М., Сердюк Л.З., Іваннікова Г.В. Фізична культура і спорт як основа здоров'я і благополуччя особистості. (Навчальний посібник). – К.: КНУБА, Талком, 2023. – 130 с. URI <https://repository.knuba.edu.ua/handle/123456789/11416>
7. Kokun O., Baranauskienė I., Shamych O. (2018). The influence of sports on paralympic athletes' personal development. *Social Welfare. Interdisciplinary Approach*, 8(1), 124-131. DOI: 10.21277/sw.v1i8.359. (база Web of Science Core Collection, Emerging Sources Citation Index). [researchgate.net/publication/329777405](https://www.researchgate.net/publication/329777405).